

פיצוחים בנושא: רבייה

© מילכה ברקו גרש

א- 1. אבקן: החלק הזכרי של הפרח.

א- 2. אפרוח: צאצא של עוף. בוקע מן הביצה כשהוא מכוסה פלומת נוצות, עיניו פקוחות, והוא מסוגל ללכת ולמצוא מזון בכוחות עצמו. דוגמה: אפרוח של תרנגולת.

א- 3. אשכים: זוג איברים, שבהם נוצרים תאי הרבייה הזכריים.

ב- 1. ביוץ: יציאת ביצית בשלה מהזקיך בשחלה אל צינור הביצים.

ג- 1. גוזל: צאצא של עופות הבוקע מן הביצה במצב בלתי מפותח, בו הוא לא יכול לעזוב את הקן, והוריו מאכילים אותו.

ג- 2. גלגול: תהליך השינוי שבעלי - חיים מסוימים (חרקים, דו-חיים)

עוברים במהלך מחזור חייהם, מן הבקיעה מהביצים ועד להיותם בוגרים. התפתחות בשלבים, שבמהלכה שינויים מהותיים מתרחשים בצורת הגוף של היצור, בתפקודו או בסביבת החיים שלו.

ג- 3. גור: צאצא צעיר של בעל חיים ממחלקת היונקים.

=====

ד-1. דו חיים: מחלקה של בעלי חיים, החיים גם במים וגם ביבשה, ומכאן שמם . הם מתחילים את חייהם במים כראשונים בעלי זימים, ואילו הבוגרים עולים ליבשה ונושמים בעזרת ריאות. דוגמה: צפרדעים, קרפדות

=====

ד-2. דו צורתיות מינית: מצב שבו יש הבדל במראה החיצוני בין הזכר לנקבה בכל ימות השנה. לרוב, הזכר הוא הבולט יותר. לדוגמה: רעמת השיער של האריה, צבע ראש ירוק של ברווז זכר בשם ברכיה, הנקבה חומה- אפורה בצבעי נוצותיה.

=====

ד-3. דגירה: פעולה שמבצע בעל חיים לצורך שמירה על טמפרטורה מבוקרת של הביצה, על ידי ישיבה על הביצה והעברת חום גופו אליה.

=====

ה-1. האבקה: העברת גרגרי האבקה מין האבקן אל צלקת העלי.

=====

ה-2. הפריה: התלכדות של תא רבייה זכרי (תא זרע) עם תא רבייה נקבי (תא ביצה) ויצירת ביצה מופרית. הביצה המופרית היא התא הראשון של העובר.

=====
 ה- 3. הפריה פנימית: הפריה בתוך גוף הנקבה. התלכדות של תא
 המין הנקבי עם תא המין הזכרי נעשה בתוך מערכת הרבייה הנקבית.
 =====

ה- 4. הפריה חיצונית: המפגש של תא הזרע עם תא הביצה מתרחש
 בסביבה החיצונית (במים).

=====
 ה- 5. השרצה: צורת רבייה יוצאת דופן אצל נקבות של זוחלים, של
 דגים ושל דו חיים. עוברים היוצאים לעולם בדרך זו מתפתחים בגופה
 של האם בתוך ביצים עטופות בקליפה דקיקה. אין שליה בגוף האם.
 הביצים נשארות בתוך גוף האם עד שהצעירים בוקעים מתוכן.
 הצאצאים יוצאים החוצה דרך פתח הרבייה של האם.

=====
 ה- 6. הנצה: צורת רבייה אל זוויגית במהלכה אורגניזם מתפתח
 מצמיחה או ניצן המתרחשים עקב חלוקת תא באזור מסוים. האורגניזם
 החדש נשאר מחובר לאורגניזם ממנו נוצר (האורגניזם ההורי) ונפרד
 ממנו כאשר מגיע לשלב הבוגר.
 כאשר הוא עוזב, הוא משאיר אחריו רקמה צלקתית. משום שההתרבות
 היא אל- מינית, האורגניזם החדש שנוצר זהה בצורה מדויקת מבחינה
 גנטית להוריו. בעלי חיים המתרבים באופן זה כוללים אלמוגים, ספוגיים,
 תולעים שטוחות.

=====

ה-7. הורמוני מין: חומרים בגוף שנוצרים בבלוטת יותרת המוח ובמערכת הרבייה, ומועברים באמצעות הדם אל " תאי מטרה" בגוף המגיבים להם.

משפיעים על התפתחות ותפקוד מערכת הרבייה של היצור. למשל: אסטרוגן ופרוגסטרון אצל האישה וטסטוסטרון אצל הגבר.

=====

ה-8. הריון: תקופת ההתפתחות של העובר ברחם האם.

=====

ה-9. המלטה: יציאה של גורי יונקים מן הרחם אל העולם. יוצא דופן הוא האדם שיציאתו אל העולם נקראת לידה.

=====

ו-1. וסת: התפוררות של הביצית הבלתי מופרית והתקלפות הרירית מדופן הרחם (ריפוד הרחם) של האישה המלווה בדימום.

נמשך כ- 5 ימים, מתרחש אחת לחודש. (בגיל הפוריות-כשארין הריון).

=====

ז-1. זיר: מחלקי האבקן, מעין גבעול הנושא את המאבק ומחבר אותו לבסיס הפרח.

=====

ז-2. זיגוטה: ביצית מופרית

=====

ח-1. חיזור: דגם התנהגות של בעלי חיים שמטרתו למשוך פרט מן הזוויג האחר לצורך רבייה.

=====

ח-2. חבל טבור: צינור המקשר בין השלייה לבין העובר.

=====

ח-3. חוטרים: ענפים שמתפתחים מבסיס הגזע. אפשר לנתק חוטר מהעץ הבוגר, ולאחר שתילה הוא יתפתח לצמח עצמאי. העצים שהתפתחו מחוטרים, זהים בתכונותיהם התורשתיות לעצים שנותקו מהם. (למשל בתמרים, זיתים)

=====

ט-1. טיפול בצאצאים: מושג המתאר התנהגות הורית, דאגה המתבטאת בהשקעה ברמות שונות, המגדילה את סיכויי ההישרדות והמשכיות המין.

=====

י-1. ייחום: שלב במחזור הרבייה של נקבות היונקים. הנקבה מוכנה להזדווגות, להפריה ולהריון.

=====

י-2. ייחורים: חלקי עלה, ענף, שורש או ניצן שהופרדו מצמח האם למטרת ריבוי. לחלק שהופרד יש את היכולת להשתרש, להצמיח גבעול ועלים, ולבסוף להתפתח לצמח עצמאי בעל תכונות זהות לצמח האם.

=====

כ- 1. כרומוזומים: מבנים מיוחדים מאורגנים של מולקולת ענק אחת של דנ"א וחלבונים הנושאים את המידע התורשתי על תכונות האורגניזם.

(סליל הדנ"א יכול להיות מעגלי, בפרוקריוטיים, או לינארי, באיקריוטיים. כרומוזומים נמצאים בגרעין התא בדרך כלל, אבל גם באברוני התא, מיטוכונדריה (בבעלי-חיים) וכלורופלסטים (בצמחים), המכילים כרומוזומים משלהם ממקור אימהי, מה שמעיד, כנראה, על מקור חיידקי.)

=====

ל- 1. לבוש כלולות: סימני זווית משניים המופיעים אצל בעל חיים לקראת עונת הרבייה.

(אצל בעלי חיים מסוימים הזכר והנקבה דומים זה לזה רוב ימות השנה ורק בעונת הרבייה מופיעה דו צורתיות מינית המכונה לבוש כלולות. בבעלי-חיים רבים לובש הזכר תוספות שונות או צבעים שונים מצבעיו הרגילים רק בעונת הייחום והרבייה. דוגמה לכך היא קרני האיילים.)

=====

מ- 1. מי שפיר: נוזל שממלא את החלל בין העובר לבין קרום השפיר, המגן על העובר מפני פגיעה מכאנית ומפני התייבשות.

=====

מ- 2. מאביקים: בעלי חיים המבקרים בפרחים ותוך כדי כך מעבירים את גרגרי האבקה מפרח לפרח.

=====

מ-3. מחצית: השלימו- מספר הכרומוזומים בתאי הרבייה הוא....
ממספרם בשאר תאי הגוף של כל היצור.

=====
מ-4. מחזור הווסת: תהליך "מעגלי" בגוף האישה, שתחילתו בדימום
הווסת, ובאמצעו חל הביוץ. מתרחש בממוצע כ- 28 יום .

=====
נ-1. נחשון נביטה: שלוחה – בליטה שמצמיח גרגר אבקה ברגע שהוא
נוחת על צלקת הפרח . חלק זה מתקדם בתוך עמוד העלי לכיוון
השחלה והביצית שבפרח, תוך כדי שהוא ממיס את רקמות העלי וניזון
מחומרים שהוא סופג מהן. .

=====
נ-2. נביטה: התעוררות של עובר הצמח , בקיעתו מתוך הזרע ותחילת
גידולו. לתהליך נדרשים תנאי לחות, טמפרטורה ואוורור מתאימים.
הזרעים מתחילים לספוג מים ולתפוח, ובמקביל גוברים בהדרגה תהליכי
חילוף החומרים.

=====
נ-3. נרתיק: הנרתיק , (ידוע גם בשם לדן) הוא חלק ממערכת הרבייה
הנקבית - איבר שרירי דמוי-צינור המחבר את צוואר הרחם אל הפות
אצל יונקים ממין נקבה, או אל פתח הביב אצל זוחלים וציפורים.
אצל חרקים ממין נקבה, בדומה לחסרי חוליות אחרים, הוא מהווה
קצהו הסופי של צינור הביציות.

=====

0-1. סימני מין משניים: שינויים חיצוניים בגוף המתפתחים בגיל ההתבגרות אצל הזכר ואצל הנקבה . תורמים כנראה, להבחנה בין צעירים לבוגרים, ובין נקבות לבין זכרים.

=====

ע-1. עובר: יצור חי בתחילת התפתחותו, לפני שהוא יוצא לעולם. עובר האדם מתפתח ברחם שבבטן אמו, עובר של עוף עדיין לא בקע מהביצה ועובר של צמח נמצא בזרע לפני הנביטה.

=====

ע-2. עלי: החלק הנקבי של הצמח, הנמצא בפרח. מורכב מצלקת, עמוד מחבר ושחלה המצויה בחלקו התחתון, ובתוכה נוצרות הביציות.

=====

פ-1. פרח: מערכת הרבייה של הצמח, ובו אבקנים, עלי, עטיף.

=====

פ-2. פרי: האיבר המתפתח מהשחלה לאחר ההפריה, ומכיל את הזרעים של הצמח.

=====

צ-1. צלקת: החלק העליון של עלי הפרח. גרגרי האבקה נקלטים בו ונובטים עליו.

=====

צ- 2 : צירי לידה: ביטוי להתכווצות של שריר הרחם שנועדה לכוון את העובר לעבר תעלת הלידה. עוצמת הכאב שתחווה האישה בזמן זה שונה מיולדת ליולדת, ותלויה בגורמים רבים.

=====

ק- 1. קישוא: סוג של פרי למאכל, בדרך כלל מבושל וממולא.

=====

ר- 1. ראשן: כינוי לצאצא צעיר של דו חיים, השונה מן הבוגר, יש לו ראש גדול, זנב והוא חי במים.

=====

ר- 2. רבייה אל זוויגית (אל מינית) : העמדת צאצאים מתא או מאיבר של יצור בוגר אחד, בלי התלכדות של תאי רבייה- בלי שמתרחשת הפריה. לצאצאים יש הורה אחד והם זהים לו בתכונות התורשתיות. קיימת בעיקר בצמחים.

=====

ר- 3. רבייה זוויגית (מינית) : העמדת צאצאים בעקבות הפריה: התלכדות של תאי רבייה שמקורם לרוב בזוג הורים , זכר ונקבה. לצאצאים יש תכונות תורשתיות ייחודיות שהועברו משני ההורים, והם אינם זהים לאחד מהם.

=====

ר- 4. רחם: האיבר שבו מתפתח העובר אצל האדם ואצל שאר היונקים.

=====

ש-1. שחלה: איבר רבייה נקבי, המייצר את תאי הביצה באדם, בבעלי חיים ובצמחים.

=====

ש-2. שליה: איבר שמתפתח יחד עם העובר במהלך ההריון אצל נקבות יונקים שאינם יונקי כיס או יונקי ביב. תפקידה העיקרי לאפשר חילוף חומרים בין האם לעובר. תפקידים נוספים - ייצור והפרשת הורמונים, וכן שכבת מגן נוספת המגנה על העובר מפני חבלות ומפני חדירת מיקרו-אורגניזמים אל העובר..

=====

ת-1. תא ביצה: תא רבייה נקבי.

=====

ת-2. תא זרע: תא רבייה זכרי.

=====

ת-3. תא גזע: תא ראשוני, שטרם עבר תהליך התמיינות, או שעבר רק התמיינות חלקית, וממנו יוכלו להתפתח תאים של רקמות שונות.

=====

ת-4. תרבית רקמה: רקמת תאים שהתפתחה מתא אחד או מתאים אחדים כתוצאה מהתחלקותם.

=====